

อิทธิพลของภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก:

การวิเคราะห์สมการโครงสร้างที่มีตัวแปรส่งผ่านหลายตัวแปร

Effect of School Administrator's Leadership on Quality of Small-Sized Schools:

An Analysis of Structural Equation Model with Multiple Mediators

คมสัน จันทร์เพ็งเพ็ญ¹ พนายุทธ เชยบาล^{2*} และ สมคิด สร้อยน้ำ^{3*}

Khomsun Junphengphen¹ Panayutt Cheyban^{2*} and Somkid Sroinam^{3*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก โดยมีสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน คุณลักษณะของครู และการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 544 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มอย่างง่าย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยายโดยใช้โปรแกรม SPSS วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างโดยใช้โปรแกรม Lisrel ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) โมเดลสมการโครงสร้างของคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน คุณลักษณะของครู สภาพแวดล้อมในโรงเรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชน มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวโดยสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลรวมต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กเท่ากับ 0.05

คำสำคัญ : โมเดลสมการโครงสร้าง, การวิเคราะห์อิทธิพลส่งผ่าน

Article Info: Received 15 March, 2023; Received in revised form 23 December, 2023; Accepted 26 December, 2023

¹ นิสิตดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี อีเมล: k.music@hotmail.com

Doctor in Division of Educational Administration, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University
Email: k.music@hotmail.com

^{2,3} อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Lecturer in Division of Educational Administration, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University
Email: choeybal@gmail.com, sroinam@gmail.com

* Corresponding Author

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the quality of small-sized schools 2) to study the effects of school Administrator's Leadership on the quality of small-sized schools with school environment, teacher characteristics, and community involvement as mediators.

The sample were 544 administrators of small-sized schools under the Northeast Primary Educational Service Area Office using simple random sampling technique. SPSS program was used for data analysis using descriptive statistics while LISREL was used to analyze data using structural equation model (SEM).

The research findings showed that 1) the quality of the small schools and factors influencing the quality of small-sized schools were high level. 2) the structural equation model of quality of small-sized schools was filled with the empirical data, School administrator's leadership, teacher characteristics, school environments, and community involvement had direct effects on quality of small-sized school with statistical significance at .05 level moreover, school administrator's leadership had indirect effect on quality of small-sized schools via 0.05 with statistical significance at .05 level. In conclusions, school administrator's leadership had total effect on quality of small-sizes school as 0.05.

Keywords: structural equation model, mediating effect

บทนำ

เป้าหมายของการจัดการศึกษา คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีมาตรฐาน และคุณภาพการศึกษาเป็นประเด็นหลักที่ทั่วโลกให้ความสนใจเป็นอันดับแรก เพราะถือว่าการศึกษาคือตัวชี้วัดที่สำคัญในด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ ส่วนประเด็นปัญหาการศึกษาในประเทศไทยนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมาก ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 14,950 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น ยังมีปัญหาด้านคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาเหตุเนื่องมาจากการได้รับจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนน้อยมาก ทำให้การบริหารจัดการด้านต่าง ๆ เช่น ขาดงบประมาณปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน เพื่อเอื้อต่อการเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ และครูผู้สอนที่ขาดแคลนไม่ครบชั้น สอนไม่ตรงวิชาเอก ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กไม่เกิดพัฒนา และการจัดการเรียนการสอนยังขาดอุปกรณ์สื่อการสอน และเทคโนโลยี ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน (กัญญกร เอี่ยมพญา, 2565) จึงยังไม่เกิดความเชื่อมั่นต่อผู้ปกครองของนักเรียนที่จะนำนักเรียนเข้าศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กในชุมชนของตนเอง แต่เนื่องจากผู้ปกครองในชุมชนชนบทบางครอบครัว ไม่มีปัจจัยเพียงพอที่จะสนับสนุนส่งบุตรหลานไปโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีความพร้อมได้ จึงจำยอมที่จะต้องให้บุตรหลานของตัวเองเข้าเรียนที่โรงเรียนขนาดเล็กในชุมชนของตนเองอย่างไม่เต็มใจนัก เพราะความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ของบุตรหลานไม่มั่นใจเอง

การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้เกิดคุณภาพ จึงจะเป็นทางเดียวที่จะสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองได้ คือ นักเรียนต้องได้รับความรู้ มีทักษะอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้

อย่างมีความสุข และนักเรียนต้องมีความปลอดภัยเมื่ออยู่ในโรงเรียน (กัญญา สันฐาน, 2563) ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ต้องมีความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาโรงเรียน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งถ้าผู้ปกครอง และชุมชนเข้มแข็ง เห็นความสำคัญของการศึกษา มีการระดมทุน และช่วยกันพัฒนาโรงเรียน ก็เป็นโอกาสที่ดีในการพัฒนาโรงเรียนอย่างมีคุณภาพได้ (นรรัชต์ ฝันเชียร, 2562)

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษา สังเคราะห์ และวิเคราะห์ด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง โดยใช้โมเดลการวัดของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก 5 โมเดล คือ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน 2) คุณลักษณะของครู 3) สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน 4) การมีส่วนร่วมของชุมชน และ 5) คุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้ทราบข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยและอิทธิพลที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก และเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก ที่จะนำไปสู่การพัฒนา และยกระดับมาตรฐานของคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ให้เกิดความเชื่อมั่นต่อผู้ปกครองนักเรียน เมื่อนำบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กของชุมชนของตนเอง และมั่นใจว่าบุตรหลานของตนเองต้องได้รับความรู้ มีทักษะอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และนักเรียนต้องมีความปลอดภัยเมื่ออยู่ในโรงเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่มีต่อคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีรายละเอียดการวิจัยดังนี้

1. ประชากร เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 6,951 โรงเรียน ตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 544 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้การคำนวณด้วยโปรแกรม G*Power และสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยเทียบสัดส่วนตามจำนวนประชากรแต่ละจังหวัดคูณด้วยกลุ่มตัวอย่าง หาค่าด้วยจำนวนประชากรทั้งหมด ให้ครบจำนวน 544 คน จากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีจับสลาก (simple random sampling) (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

2. เครื่องมือที่ใช้การวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก และตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ด้านคุณลักษณะของครูด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ (5-level rating scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) และมีระดับความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.943

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้ google form จัดทำแบบสอบถามออนไลน์ โดยจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็ก พร้อมทั้งแนบลิงก์เข้าสู่เว็บไซต์แบบสอบถามไปพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ จำนวน 544 โรงเรียน ที่เป็นตัวอย่างในการวิจัย และผู้วิจัยได้รับการตอบกลับคืนมาในระบบมีความสมบูรณ์ถูกต้องทุกฉบับ จำนวน 544 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติ ได้แก่ สมประสิทธิ์การกระจาย ความเบ้ และความโด่ง สมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (ยูทธ ไกยวรรณ, 2549) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และ 3) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัย ด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ของคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก โดยมีภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวแปรภายนอก (Exogenous variable) และมีคุณลักษณะของครู สภาพแวดล้อมในโรงเรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นตัวแปรส่งผ่าน (Mediators)

ผลการวิจัย

1. ระดับของคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณารายตัวแปร การบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ($\bar{X} = 4.53$) อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนคุณภาพของครู ($\bar{X} = 4.44$) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ($\bar{X} = 4.10$) อยู่ในระดับมาก และระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) เมื่อพิจารณารายตัวแปร ทุกตัวแปรอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้มีความคาดหวังสูง ($\bar{X} = 4.61$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การมีทักษะการคิดและการตัดสินใจแก้ปัญหา ($\bar{X} = 4.59$) และการสร้างทีมพัฒนางาน ($\bar{X} = 4.49$) ตามลำดับ

1.2 ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณารายตัวแปร ทุกตัวแปรอยู่ในระดับมาก โดยการมีทักษะในการจัด การเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.36$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ความชำนาญในหลักสูตรและวิชาที่สอน ($\bar{X} = 4.35$) การมีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.27$) และความสามารถในการสื่อสารกับนักเรียน ($\bar{X} = 4.23$) ตามลำดับ

1.3 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) เมื่อพิจารณารายตัวแปร ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ($\bar{X} = 4.66$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การจัดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.64$) และอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 4.49$) อยู่ในระดับมาก

1.4 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณารายตัวแปร ทุกตัวแปรอยู่ในระดับมาก โดยการร่วมวางแผนและการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.28$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การร่วมดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.25$) และตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การร่วมติดตามประเมินผล ($\bar{X} = 4.19$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างของคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก โดยมีภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวแปรภายนอก และมีคุณลักษณะของครู สภาพแวดล้อมในโรงเรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นตัวแปรส่งผ่าน พบว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ $\chi^2 = 75.87$, $df = 58$, $p = 0.058$, $GFI = 0.984$, $AGFI = 0.958$, $RMSEA = 0.024$, $SRMR = 0.023$, $CN = 616.111$, $CFI = 1.000$, $NNFI = 1.003$ ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดของตัวแปรแฝงแต่ละประการพบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าตัวบ่งชี้ที่ทุกตัวสามารถสะท้อนคุณลักษณะขององค์ประกอบต่างๆ ได้ดี ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก โดยมีคุณลักษณะของครู สภาพแวดล้อมในโรงเรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นตัวแปรส่งผ่านพบว่าปัจจัยทุกประการมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก $DE_{ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน} = 0.25$, $DE_{คุณลักษณะของครู} = 0.96$, $DE_{สภาพแวดล้อมในโรงเรียน} = 0.57$, $DE_{การมีส่วนร่วมของชุมชน} = 0.13$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t > 1.96$)

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อมพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านคุณลักษณะของครู สภาวะแวดล้อมในโรงเรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก เท่ากับ $IE = 0.63$ คิดเป็นอิทธิพลรวมของภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก เท่ากับ $TE = 0.88$ ทั้งนี้ ตัวแปรทุกตัวอธิบายความผันแปรของคุณภาพโรงเรียน ได้ร้อยละ 86 ดังตาราง 1 และภาพ 1

ตาราง 1

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก

องค์ประกอบ/เส้นทางอิทธิพล	b	SE	B	t	FS	R ²
1. คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก (QSS)						
1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (A1)	0.70	-	0.99	-	1.32	0.98
1.2 การบริหารจัดการที่มีคุณภาพ (A2)	0.56*	0.04	0.78	12.90	0.13	0.61
1.3 คุณภาพของครู (A3)	0.40*	0.04	0.56	10.04	0.08	0.31
2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน (LSA)						
2.1 การมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้มีความคาดหวังสูง (B1)	0.89*	0.03	0.89	26.09	0.35	0.80
2.2 การสร้างทีมพัฒนางาน (B2)	0.89*	0.04	0.89	25.63	0.11	0.80
2.3 การมีทักษะการคิดและการตัดสินใจแก้ปัญหา (B3)	0.90*	0.03	0.90	26.56	0.19	0.81
2.4 ความสามารถในการสื่อสารสร้างแรงจูงใจ (B4)	0.93*	0.03	0.93	28.10	0.35	0.87
3. คุณลักษณะของครู (TC)						
3.1 การมีทักษะในการจัดการเรียนการสอน (C1)	0.92	-	0.86	-	0.44	0.75
3.2 ความชำนาญในหลักสูตรและวิชาที่สอน (C2)	0.92*	0.04	0.86	26.27	0.28	0.74
3.3 การมีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (C3)	0.93*	0.04	0.88	23.32	0.71	0.77
3.4 ความสามารถในการสื่อสารกับนักเรียน (C4)	0.93*	0.03	0.87	28.28	0.28	0.76
4. สภาพแวดล้อมในโรงเรียน (SE)						
4.1 อาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก (D1)	0.74	-	0.76	-	0.14	0.57
4.2 ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (D2)	0.73*	0.04	0.74	16.35	0.28	0.55
4.3 การจัดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ (D3)	0.60*	0.05	0.61	13.33	0.13	0.37
5. การมีส่วนร่วมในชุมชน (PC)						
5.1 การร่วมวางแผนและการตัดสินใจ (E1)	0.73	-	0.72	-	0.41	0.52
5.2 การร่วมดำเนินงาน (E2)	0.91*	0.05	0.90	18.72	0.93	0.81
5.3 การร่วมติดตามประเมิน (E3)	0.83*	0.05	0.83	18.20	0.28	0.68
การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล						
1.อิทธิพลทางตรง (Direct effect: DE)						
1.1 LSA → QSS	0.35*	0.05	0.25	10.17	-	-
1.2 TC → QSS	0.14*	0.08	0.96	2.72	-	-
1.3 SE → QSS	0.78*	0.21	0.57	3.65	-	-
1.4 PC → QSS	0.19*	0.06	0.13	3.15	-	-
1.5 LSA → TC	0.65*	0.04	0.69	15.74	-	-
1.6 LSA → SE	0.90*	0.05	0.88	17.40	-	-
1.7 LSA → PC	0.47*	0.05	0.48	10.05	-	-

ตาราง 1 (ต่อ)

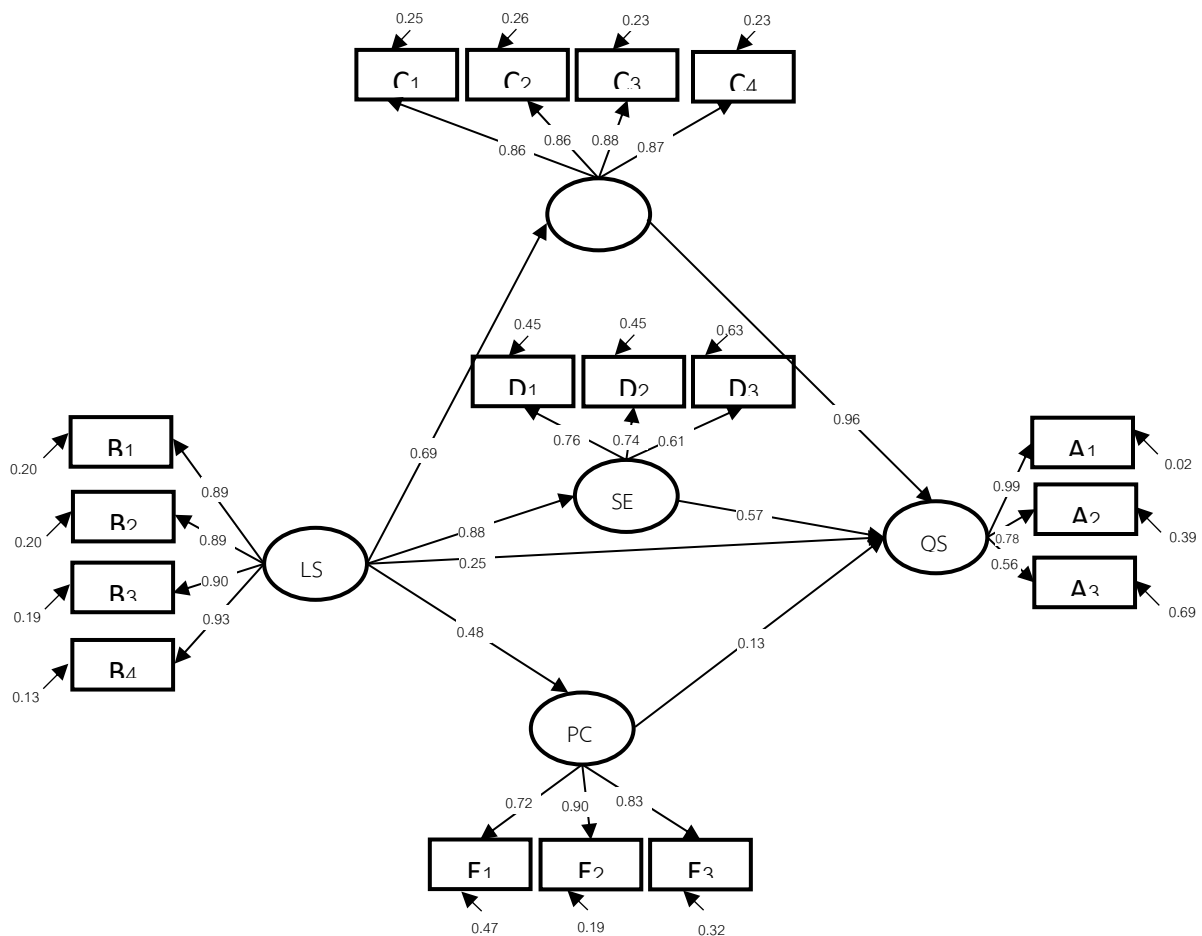
ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก

องค์ประกอบ/เส้นทางอิทธิพล	b	SE	B	t	FS	R ²
2. อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect: IE)						
2.1 LSA → TC, SE, PC → QSS	0.88*	0.03	0.63	4.33	-	-
3. อิทธิพลรวม						
3.1 LSA → QSS	1.23*	0.08	0.88	14.50	-	-
3.2 TC → QSS	0.14*	0.08	0.96	2.72	-	-
3.3 SE → QSS	0.78*	0.21	0.57	3.65	-	-
3.4 PC → QSS	0.19*	0.06	0.13	3.15	-	-

หมายเหตุ $\chi^2 = 75.87$, $p = 0.058$, GFI = 0.984, AGFI = 0.958, RMSEA = 0.024, CFI = 1.000, NNFI = 1.003>> * $p < .05$

ภาพ 1

โมเดลสมการโครงสร้างคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก

หมายเหตุ $\chi^2 = 75.87$, $p = 0.058$, GFI = 0.984, AGFI = 0.958, RMSEA = 0.024, CFI = 1.000, NNFI = 1.003

>> คำนวณหาองค์ประกอบและเส้นทางอิทธิพลทุกเส้นมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาระดับของคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายตัวแปร การบริหารจัดการที่มีคุณภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนคุณภาพของครู และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะมีการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ ครูมีศักยภาพในการปฏิบัติงาน และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ยลพรชัย ศิริตัน และ มัทนา วังถนอมศักดิ์ (2562) ที่ได้เสนอว่า ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) คุณภาพการบริหาร ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ หลักการบริหารและการบริหารจัดการ 2) คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ ศักยภาพผู้เรียนและคุณลักษณะผู้เรียน 3) คุณภาพครู และ 4) คุณภาพสถานศึกษา และยังสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) กำหนดว่าคุณภาพของสถานศึกษา คือ เมื่อจัดการศึกษาแล้ว ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายตัวแปร ทุกตัวแปรอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้มีความคาดหวังสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การมีทักษะ การคิดและการตัดสินใจแก้ปัญหา และการสร้างทีมพัฒนางาน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะ การคิดและการตัดสินใจแก้ปัญหา การมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้มีความคาดหวังสูง การมีความสามารถในการสื่อสารสร้าง แรงจูงใจ และการสร้างความร่วมมือในทีมงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Strauss (2010) ที่นำเสนอทักษะ 10 ประการ สำหรับการเป็นผู้นำศตวรรษที่ 21 และการเป็นเจ้าของอนาคตที่เป็นต้นแบบ ดังนี้ 1) มีทักษะการคิดและการแก้ปัญหาอย่าง อิสระที่ลึกซึ้ง (Deep Independent Thinking and Problem-Solving) 2) มีความยืดหยุ่นทางจิตใจ (Mental Flexibility) เพื่อการแก้ปัญหาที่เหมาะสมและทำงานได้อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ 3) คล่องทางภาษาด้วยความคิด (Fluency with Ideas) สามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งการพูดหรือการเขียนที่คนอื่นสามารถเข้าใจได้ 4) ความสามารถในการกระบวนการ และการสร้างรูปแบบกระบวนการ (Proficiency with Processes and Process Models) เป็นความสามารถในการอธิบาย รายละเอียดของปัญหาและการกำหนดรูปแบบกระบวนการดำเนินงานเพื่อการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ 5) ความริเริ่ม สันนิษฐาน (Originality of Contributions) เป็นความสามารถในการนำเสนอมูลค่าเพิ่มให้เกิดขึ้น 6) มีนิสัยการค้นหา สมมติฐานหรือกลุ่มลูกค้าที่มีศักยภาพที่ซ่อนอยู่ (A Habit of Finding Hidden Assumptions and Niches) 7) แสดงอคติ ที่มีต่อโอกาสและการกระทำ (A Bias Toward Opportunity and Action) เป็นความสามารถในการคาดคะเนและการพูด ถึงการดำเนินงานและโอกาสที่สูญเสียไปจากการเลือกทางเลือกหนึ่งแทนการเลือกอีกทางเลือกอื่น 8) ใช้เครื่องมือทั้งหมดที่ มีอยู่ในการรวบรวมข้อมูล (Uses All Available Tools, in Data Collection) รวมทั้งประสาทสัมผัสทั้งห้าและการรับรู้โดย สัญชาตญาณ เพื่อให้ให้น้ำหนักและคุณค่า 9) การตัดสินใจที่มีพลังเร้าใจและเชิงบวก (Energy, Enthusiasm, and Positivity About Decision Making) และ 10) เพิ่มผลผลิตด้วยตนเองที่ยั่งยืน (Self-sustaining Productivity) เป็นความสามารถใน การใช้ทักษะแรก 9 ประการ ที่กล่าวถึง มีการคิดอย่างลึกซึ้ง ซึ่งจะฝังติดตัวไปชั่วชีวิตและสามารถใช้ได้จากงานหนึ่งไปสู่อีก งานหนึ่ง

ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายตัวแปร ทุกตัวแปรอยู่ในระดับ มาก โดยการมีทักษะในการจัด การเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ความชำนาญในหลักสูตรและวิชาที่สอน

การมีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และความสามารถในการสื่อสารกับนักเรียน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของครูผู้สอนภายในโรงเรียนขนาดเล็ก มีทักษะในการจัดการเรียนการสอน มีความชำนาญในหลักสูตรและวิชาที่สอน การมีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การมีความสามารถในการสื่อสารกับผู้เรียน และทักษะที่จำเป็นในการทำงานให้สามารถปฏิบัติตามหน้าที่ ความรับผิดชอบ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ มยุรี ดวงศรี (2558) ที่กล่าวว่า ครูมีอาชีพต้องมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับจัดการเรียนการสอนตามที่คาดหวังของสังคม ประกอบด้วย 1) จัดกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) จัดสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด ความต้องการและตามสภาพของผู้เรียน 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้คิด ปฏิบัติและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง 4) จัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรมและกระบวนการเรียนรู้ 5) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ สามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และ 6) จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ พัฒนาตนเองจากเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายตัวแปร ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การจัดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าความรู้สึกรักพึงพอใจของบุคลากรภายในองค์กรต่อสภาพแวดล้อมในการทำงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมหรือบรรยากาศในโรงเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีผลต่อความพึงพอใจของบุคลากร เช่น อาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และการจัดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของอินทรีรา บริบูรณ์ (2556) ที่กล่าวว่า ด้านอาคารสถานที่ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด และบริเวณอาคารสถานที่ ให้มีความปลอดภัยในการเรียนจัดสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศที่ดี ความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม สะอาดร่มรื่น เอื้ออำนวยและคำนึงถึงประโยชน์การใช้สอยที่คุ้มค่า และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy & Miskel (2005) ที่ได้กล่าวว่า พฤติกรรมร่วมมือ หมายถึง คณะครูมีการช่วยเหลือกัน ให้การสนับสนุนและการยอมรับในความสามารถทางวิชาการซึ่งกันและกัน

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายตัวแปร ทุกตัวแปรอยู่ในระดับมาก โดยการร่วมวางแผนและการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การร่วมดำเนินงาน และ ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การร่วมติดตามประเมินผล ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุม วางแผน ร่วมเสนอแนะข้อคิดเห็น ให้ข้อมูล ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา การร่วมติดตามประเมินผล ร่วมรับผิดชอบและร่วมบริหารจัดการกับผู้บริหาร ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อให้กิจกรรมนั้น สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ บวรลักษณ์ ศักดิ์วิไลพร (2553) ที่ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมประกอบด้วย 4 มิติ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะไรควรทำและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา ลงมือปฏิบัติตามที่ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. ผลการสร้างโมเดลการวัดของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 5 โมเดล คือ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน 2) คุณลักษณะของครู 3) สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน 4) การมีส่วนร่วมของชุมชน และ 5) คุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก มีความตรงเชิงโครงสร้าง

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน เป็นเพราะพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน ที่แสดงอิทธิพลต่อปัจจัยต่าง ๆ โดยการชักจูง การกระตุ้นหรือโน้มน้าว จูงใจ ให้ผู้ตามปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2553) ที่ได้อธิบายถึงคุณลักษณะและพฤติกรรมของภาวะ ผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ว่า 1) ต้องมีความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย สาระตามเป้าหมาย และวิธีการตามเป้าหมายและสาระนั้น 2) ต้องเก่งรอบรู้ มีวิธีการพร้อมกันไป ไม่ใช่ชำนาญเฉพาะ วิธีการบริหารแต่ขาดความรู้ในทิศทางหรือวิสัยทัศน์ และ 3) มีคุณลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ (Formulating) การเผยแพร่วิสัยทัศน์ (Articulating) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (Implementing) และการเป็นแบบอย่างที่ดี (Role Model)

คุณลักษณะของครู เป็นเพราะว่าคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของครูผู้สอนภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สามารถปฏิบัติตามหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์ สามารถจัดกิจกรรมให้นักเรียนลงมือทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเทคนิควิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น สอดคล้องกับแนวคิดของ มยุรี ด้วงศรี (2558) ที่กล่าวว่าครูมืออาชีพต้องมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามที่คาดหวังของสังคม ประกอบด้วย 1) จัดกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) จัดสาระและกิจกรรมให้ สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด ความต้องการและตามสภาพของผู้เรียน 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ คิด ปฏิบัติและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง 4) จัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรมและกระบวนการเรียนรู้ 5) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ สามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และ 6) จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ พัฒนาตนเองจากเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน เป็นเพราะการรับรู้ ความรู้สึกของบุคลากรภายในองค์กรต่อสภาพแวดล้อมในการทำงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล บรรยากาศในโรงเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีผลต่อความพึงพอใจ ที่ส่งผลต่อการทำงานของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรในโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ เมธี ปิณฑานนท์ (2555) ที่ได้เสนอว่า องค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดบรรยากาศในสถานศึกษามีดังต่อไปนี้ 1) รูปร่างอาคารและสภาพทางกายภาพของสถานศึกษา คือ สภาพแวดล้อมที่สวยงาม สะอาด เป็นระเบียบดีมีความปลอดภัย มีความเป็นระเบียบของชั้นเรียน มีการดูแลรักษาอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ไม่มีมลภาวะทางเสียงและมลภาวะอื่น และมีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาเพียงพอและเหมาะสม ก็จะช่วยส่งเสริมการเรียนการสอน 2) ความสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และบุคลากรสนับสนุน คือ ในสถานศึกษาที่ดีจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กันดี มีช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม มีการตัดสินใจร่วมกันของฝ่ายบริหาร ผู้ปกครอง ผู้สอน ผู้เรียนตลอดจนบุคลากรอื่น ในสถานศึกษา 3) ภาวะผู้นำและการวินิจฉัยสั่งการ และการตัดสินใจต่าง ๆ ในสถานศึกษา คือองค์ประกอบบรรยากาศที่เกิดจากผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำสามารถระดมความคิด ความสามารถและอื่น ๆ จากผู้สอนบุคลากรอื่น ผู้เรียน และผู้ปกครอง ให้ได้ร่วมกันดำเนินการ และรับผิดชอบด้วยกันในการวินิจฉัยและการตัดสินใจ 4) ระเบียบวินัยต่าง ๆ ในสถานศึกษาและสภาพแวดล้อมในการเรียน หมายถึง บรรยากาศที่มีความเป็นระเบียบของบุคคลทุกระดับและทุกประเภท รวมทั้งผู้เรียน ห้องเรียนเป็นระเบียบ ความสะอาดและมีความปลอดภัย เป็นต้น 5) เจตคติและวัฒนธรรมของสถานศึกษา คือบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างเจตคติเชิงบวกระหว่างผู้บริหารผู้สอน ผู้เรียน และผู้ปกครองที่ได้มีการสร้างความเข้าใจร่วมกัน และร่วมมือกันดำเนินการต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด และ 6) ความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ชุมชน และสถานศึกษา คือ บรรยากาศที่เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน กับผู้ปกครอง และชุมชนได้ดี มีการสื่อสารกัน และร่วมกันตัดสินใจในกระบวนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นเพราะการที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมวางแผน ร่วมเสนอแนะข้อคิดเห็น ให้ข้อมูล ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมรับผิดชอบและร่วมบริหารจัดการ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม อุทัย นกเผือก (2554) ที่ได้สรุปลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาและความต้องการ การตัดสินใจในการร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยอาจเข้าร่วมสนับสนุนด้านทรัพยากร หรือการเข้าร่วมในการบริหาร การร่วมมือ รวมถึงการเข้าร่วมในการลงแรงและร่วมใจ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยอาจเข้าร่วมในการติดตาม ประเมินผล และนำไปปรับปรุงแก้ไข

คุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นเพราะผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่แสดงออกถึงความรู้ความสามารถ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โรงเรียนมีเป้าหมายวิสัยทัศน์ และพันธกิจ มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาชัดเจน และผลการดำเนินงานของครู ที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จตามแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพ Cheng and Tam (1997) กล่าวว่า คุณภาพของโรงเรียน หมายถึง การจัดการศึกษาที่สนองความต้องการความคาดหวัง และความพึงพอใจของผู้เรียน ของสังคมและตลาดแรงงาน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) กล่าวว่า "มาตรฐานการศึกษาของชาติ" หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพ ที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย 4.0 ที่แม้แตกต่างตามบริบทของท้องถิ่นและของสถานศึกษา แต่มีจุดหมายรวมคือ "ธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก" สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติการเมือง ต่อไปได้ และยังสอดคล้องกับ Schneider et al. (2018) ที่เสนอว่า กรอบใหม่สำหรับคุณภาพของโรงเรียน ต้องมีปัจจัยการผลิตที่สำคัญและผลลัพธ์ที่สำคัญ คือ 1) ความรู้และทักษะของครู 2) วัฒนธรรมโรงเรียน และ 3) ทรัพยากรสิ่งอำนวยความสะดวก

3. ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เป็นเพราะภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน การมีส่วนร่วมของชุมชน คุณลักษณะครู แสดงให้เห็นว่าปัจจัยทุกปัจจัยที่ศึกษา มีอิทธิพลต่อคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก

4. อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งประกอบด้วย

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน มีอิทธิพลทั้งทางตรง และทางอ้อม ต่อคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำในการวางแผนและดำเนินการขับเคลื่อนให้เกิดคุณภาพโรงเรียน ดังนั้น ภาวะผู้นำจึงจำเป็นอย่างยิ่งทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน ผู้บริหารจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร งานจะดำเนินไปด้วยดีและบรรลุวัตถุประสงค์ขึ้นอยู่กับทักษะการบริหารงานจัดการที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ พิมผกา ธรรมสิทธิ์ (2554) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำ เป็นความสามารถในการยอมรับ สามารถโน้มน้าวให้ผู้อื่นปฏิบัติตามความต้องการด้วยความเต็มใจ ยินดีที่จะให้ความร่วมมือ สามารถประสานงาน เพื่อทำให้เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกันบรรลุผล

สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน มีอิทธิพลทางตรง ต่อคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก และมีสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงสูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียน ตลอดจนให้การสนับสนุน มีการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและอยู่เสมอ จึงเกิดเป็นบรรยากาศที่สร้างสรรค์และเอื้อต่อกระบวนการทำงาน ส่งผลไปถึงคุณภาพของโรงเรียนได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ

Blanford (2006) ที่กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน นับว่ามีความสำคัญต่อการบริหารโรงเรียนให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย การจัดอาคารสถานที่ การจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้เชิงบวก การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านการเรียน การพัฒนาหลักสูตร การจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครู และนักเรียนกับชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชน มีอิทธิพลตรง ต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้เนื่องจากว่าโรงเรียนขนาดเล็กโดยส่วนมากเป็นพื้นที่ชนบท ห่างไกลความเจริญ ยังขาดแคลนทรัพยากรในการบริหารจัดการโรงเรียน จึงจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน เข้ามาจับมือทบทวนกันเพื่อให้เกิดการพัฒนาในโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ อติยา ขาวคม (2557) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือการร่วมมือและมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันในทุก ๆ ด้านระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง โดยเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

คุณลักษณะของครู มีอิทธิพลตรง ต่อคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครู คือผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย เพราะครูเป็นผู้พัฒนาคุณภาพนักเรียน และการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ จึงส่งผลให้โรงเรียนเกิดคุณภาพได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Pefianco (2009) ที่กล่าวว่า ครูในยุคศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นบุคคลที่มีลักษณะดังนี้คือ 1) มีทักษะหลายอย่าง 2) มีสมรรถนะจัดการเรียนการสอน การใช้เทคโนโลยีหลากหลาย และ 3) มีทักษะการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

เมื่อพิจารณาสมมติฐานการพยากรณ์พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารของผู้บริหารโรงเรียน สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน การมีส่วนร่วมของชุมชน และคุณลักษณะของครู ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก ได้ร้อยละ 86.00 ซึ่งถือว่าโมเดลสมการโครงสร้างคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นไปตามเกณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อนุพันธ์ โสมมิชัย (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ตัวแปรสาเหตุสามารถอธิบายความแปรปรวนคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ร้อยละ 84.00

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยที่พบว่า ระดับคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก และระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โรงเรียนขนาดเล็กสามารถนำสารสนเทศเกี่ยวกับระดับคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กนี้ ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาโรงเรียนตามบริบทเพื่อให้เกิดคุณภาพได้

1.2 เมื่อพิจารณาจากอิทธิพลต่อคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน มีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยทุกตัว มีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนั้น ผู้บริหารของโรงเรียนขนาดเล็ก สามารถนำข้อมูลสารสนเทศอิทธิพลไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาโรงเรียน ตามบริบทเพื่อให้เกิดคุณภาพโรงเรียนได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้วิจัยควรมีการวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการบริหารจัดการที่ถูกต้องสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่มากยิ่งขึ้น

2.2 ผู้วิจัยควรมีการพัฒนาโมเดลการวัดคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อเป็นเครื่องมือมาตรฐานในการศึกษาคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กัญญา สันฐาน. (2563). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่ชนบท เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามจุดเน้นของนักเรียน. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 14(32), 101.
- กัญกร เอี่ยมพญา. (2565). โรงเรียนขนาดเล็ก: ปัญหาที่ต้องตัดสินใจ. *วารสารสิทธิประโยชน์*, 23(1), 316.
- นรรัชต์ ฝันเชียร. (2562, 24 มีนาคม). *โรงเรียนขนาดเล็ก ภาวะหรือโอกาส และรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก*. รูปถูกปัญญา (truelookpanya). <https://www.truelookpanya.com/education/content/71918/-teaartedu-teaart->
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *การวิเคราะห์อภิมาน*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บวรลักษณ์ ศักดิ์ไพล. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). สุวีริยาสาส์น.
- พิมพา ธรรมสิทธิ์. (2554). *หลักการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ไพฑูรย์ สินดารัตน์. (2553). *ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และผลิตภาพ กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มยุรี ดวงศรี. (2558). *ครูมืออาชีพยุคอาเซียน*. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 2(1), 32-42.
- เมธี ปิณฑานนท์. (2555). *สารานุกรมวิชาชีพครู เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2549). *สถิติเพื่อการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ยลพรชัย ศิริรัตน์ และ มัทนา วัฒนอมศักดิ์. (2562). *ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา*. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(1), 488-510.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565, 29 เมษายน). *รายงานประจำปี 2564*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBEC). <https://www.obec.go.th/archives/612358>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*. พิมพ์ครั้งที่ 1. บริษัท 21เซ็นจูรี จำกัด. <https://cad.t.dpu.ac.th/upload/content/files/มาตรฐานการศึกษาของชาติ%202561.pdf>
- อติยา ขาวคม. (2557). *การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองโรงเรียนสิงห์สมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- อนุพนธ์ โสมมีชัย. (2554). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี]. ฐานข้อมูลผลงานวิจัยทางการศึกษา. <http://backoffice.thaiedresearch.org/uploads/paper/2e630a3d17c29f0a0d64be3bee2efe26.pdf>
- อินทรา บริบูรณ์. (2556). การจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเครือข่ายโรงเรียนนานาชาติ เวลส์ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุทัย นกเผือก. (2554). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์]. วิทยานิพนธ์ออนไลน์มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ (THESISRRU). <http://thesis.rru.ac.th/frontend/view/468>

ภาษาอังกฤษ

- Blanford, S. (2006). *Middle Leadership in schools*. Pearson Longman.
- Cheng, Y. C. & Tam W. M. (1997). Multi- Models of Quality in Education. *In Quality Assurance in Education west Yorkshire MCB University Press*, 5(1), 22-31.
- Hoy, K. W., & Miskel, G. C. (2005). *Educational administration: Theory, research, and practice*. 4th ed. New York: McGraw-Hill.
- Pefianco. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. Jossey-Bass.
- Schneider, J. (2018). *Building a better measure of school quality*. MCIEA. http://mciea.org/images/PDF/Building_a_Better_Measure.pdf.
- Strauss, L. (2010). *10 Skills critical to owning an outstanding future*. <http://www.successful-blog.com/1/10-critical-skills-of-highly-successful-21stcentury-leaders/>.